

протистояти агресивному медіасередовищу і збереженню відчуття психологічного благополуччя при споживанні різного виду інформації.

Іванова В.Л.,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва ВП «МФ КНУКіМ», м. Миколаїв

КРОС-КУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СТУДЕНТА-МУЗИКАНТА

Утвердження України у статусі самостійної незалежної держави, викликає обопільну зацікавленість у розширенні культурної і освітньої інтеграції та побудові міждержавних стосунків між Україною і країнами близького і далекого зарубіжжя на засадах конструктивної співпраці у світовому економічному, політичному, науковому і освітньому просторі. Успіх реалізації цих завдань значною мірою залежить від якості теоретичної в практичної підготовки фахівців сфери культури і мистецтва з питань крос-культурної комунікації.

На сьогодні Україна чітко визначила орієнтир на входження в європейський освітній простір, приєднавшись до Болонської декларації. Відбувається поєднання освітніх процесів на міжнародному рівні, що гарантує для молоді з України навчання або стажування за кордоном, а іноземним студентам – в Україні. Тож, розвиток крос-культурних відносин із країнами зарубіжжя стає важливим чинником інтеграції в європейське і світове співтовариство. Це вимагає вільного володіння іноземними мовами, обізнаність з культурними традиціями країн-партнерів тощо.

Потребує уваги і вивчення проблеми крос-культурної комунікації, пов'язаної з вільним переміщенням робітничих ресурсів з України. Вміння долати мовні бар'єри, знання культурного етикету, традицій, звичаїв народу, духовних цінностей, особливостей менталітету формують крос-культурну компетентність, головною особливістю якої є здатність побачити і прийняти спільне, цікаве і цінне в культурах інших країн. Важливою складовою крос-культурної компетенції є усвідомлення і толерантне ставлення до питань протистояння або конфлікту культур, до можливих суперечностей між їхніми представниками [4].

Актуальність проблеми формування крос-культурної компетентності, крос-культурної взаємодії пояснюється зростанням гуманістичних принципів сучасного освітнього процесу, де формування особистості, культурна обізнаність, суб'єктна взаємодія стають головною метою навчально-виховної роботи. На сьогодні проблемні питання формування крос-культурної компетенції у майбутніх фахівців галузі культури і мистецтв ще недостатньо висвітлені в науковій, педагогічній і методичній літературі.

Дослідивши погляди науковців щодо змісту і структури процесу культурної комунікації, висуваємо гіпотезу, що потребують поглибленого дослідження умови формування крос-культурної компетентності фахівця галузі культури і мистецтв.

Нинішні студенти мистецьких ВНЗ – це у недалекому майбутньому фахівці, які будуть здійснювати обмін досягненнями культур, брати участь у міжнародних мистецьких проєктах, працювати в умовах міжнародної крос-культурної взаємодії. Тож, фахівець музичного мистецтва має бути підготовленим до діалогу культур на міжнародному рівні. Безперечно, що для успішної діяльності творчий працівник має володіти крос-культурною компетенцією.

На думку багатьох дослідників, під час формування крос-культурної компетенції студент має опанувати такі складові міжкультурної взаємодії:

- мовна компетенція: наявність вмінь спілкуватись іноземними мовами під час здійснення комунікативного акту;

- соціокультурна компетенція: знання національно-культурної семантики, правил етикету країни, з представниками якої відбувається спілкування, та вміння відповідно реалізувати вербальну поведінку;

- соціальна компетенція (прагматична): адаптація до контактної ситуації, моделювання, вміння ініціатора спілкування обирати тему розмови і спосіб вираження думки, що найбільше відповідає умовам та цілям спілкування;

- дискурсивна компетенція: володіння вміннями необхідними для побудови плідного дискурсу, швидке опрацювання інформації і адекватне реагування на неї;

- предметна компетенція: знання матеріалу з теми спілкування, вміння триматись у руслі конструктивного розгляду проблеми.

Студенти кафедри музичного мистецтва, користуючись можливостями Інтернет-спілкування, встановили контакт з відомим американським композитором Євгеном Магаліфом, надіслали йому записи інструментальних творів у власному виконанні. Оцінка якості виконання була позитивною, і ми почали отримувати від нього ноти, які використовували в навчальній і концертній діяльності. Композитор вносив свої побажання щодо інтерпретації, деякі з цих творів звучали вперше у виконанні наших студентів. Є. Магаліф розміщає наші записи в мережі Інтернет, у музикознавчих статтях згадує талановитих студентів Миколаївської філії КНУКіМ, надсилає вітання і поздоровлення. Цей творчий контакт триває.

Обов'язковою умовою повноцінної музичної освіти є залучення учнів до мистецьких надбань світової музичної культури. Навіть у радянські часи жорсткої партійної цензури не заборонялось (хоч і зі значними обмеженнями щодо авторів, стилів, жанрів) використання творів зарубіжної музики в навчальному процесі і концертній діяльності. Попри «залізну завісу» для демонстрації переваг радянського ладу кращі мистецькі колективи, музиканти, артисти все ж таки мали змогу гастролювати за кордоном, залучатись до сучасної світової культури.

Сьогодні під впливом радикальних змін у міждержавних відносинах, стають доступними культурні і мистецькі контакти між країнами, громадськими організаціями, творчими колективами, митцями. Музиканти мають змогу працювати у творчих колективах за кордоном, виїжджати на гастролі і стажування, продовжувати навчання в європейських музичних освітніх центрах.

Творчі колективи Миколаївської філії КНУКіМ мають досвід мистецьких контактів з країнами зарубіжжя. Насамперед, це студентський народний хор ім. М. Аркаса, танцювальний колектив «Миколаїв», які неодноразово представляли Україну на Міжнародних мистецьких заходах. В останні роки яскраво заявив про себе ансамбль гітаристів «Classic guitar». Його виконавську майстерність, багатий репертуар високо оцінили журі на Міжнародних музичних фестивалях в Чехії, Італії, Угорщині, Україні.

Проблема формування навичок міжкультурної комунікації студентів кафедри музичного мистецтва Миколаївської філії КНУКіМ здійснюється у рамках Всеукраїнського освітньо-мистецького проекту «Музичний форум».

Цей освітньо-мистецький проект передбачає комунікацію і взаємодію з відомими митцями в режимі діалогу, викликаючи зустрічну активність студентів, ініціюючи їх пізнавальний інтерес. Це стимулює гнучкість комунікативних відносин між учасниками процесу спілкування. Практика показує, що в процесі роботи над творчими проектами, створюється сприятливе культурно-освітнє середовище, де збагачується творчий досвід, формуються навички міжкультурної комунікації.

Реалізація цього проекту відбувається у різних форматах: це і майстер-класи, методичні уроки, творчі зустрічі з видатними музикантами.

Так, 25 жовтня 2019 р. відбувся методичний урок білоруського композитора та гітариста Ігоря Шошина у рамках Всеукраїнського освітньо-мистецького проекту «Guitar corporation» на базі нашого навчального закладу. Мета зустрічі – знайомство з особливим методом читання нот для гітаристів, який допомагає краще засвоїти вміння читати ноти. Для розробки методу він досліджував чеський досвід гітарних шкіл. Також вивчали особливості імпровізації на гітарі.

22 листопада 2019 р. відбувся майстер-клас американського диригента Уїнстона Вогеля зі студентами кафедри музичного мистецтва. На цій зустрічі студенти отримали цікаву інформацію про формування мануальної техніки оркестрового диригента. Маєстро продемонстрував власну методику навчання диригуванню, поділився цікавими прикладами з власного творчого досвіду.

У. Вогель запросив студентів відвідати концерт камерного оркестру Миколаївської обласної філармонії «Ars Nova», який під його керівництвом виконав концертну програму. Звучали «Ave Maria» Дж. Качинні, Сюїта «Коханий» (Rakastala) op.14 Я. Сібеліуса, Арія Лауреати з опери «Джанні Скіккі» Дж. Пуччині, Серенада №6 D-dur «Serenata notturna» В.А. Моцарта. Студенти на практиці пересвідчилися у високому покликанні диригентської діяльності.

Обмін досвідом, проведення творчих зустрічей та майстер-класів від митців світового рівня завжди були в пріоритеті Миколаївської філії КНУКіМ. Пам'ятною для студентів і викладачів стала творча зустріч з відомим співаком, лауреатом міжнародних та всеукраїнських конкурсів Максимом Лозовим (баритон) «Два кольори мого життя». На цій зустрічі пролунали відомі арії з опер зарубіжної класики, українські романси. Максим Лозовий розповів студентам про Міжнародний конкурс виконавців класичної музики і академічного вокалу «Open International Auditions», що відбувся в Італії, закликав студентів до напруженої роботи над музичним вдосконаленням, побажав успіхів і натхнення.

Отже, в основу творчих проєктів, що реалізуються у ВНЗ, закладена ідея залучення студентів до світових культурних і мистецьких цінностей з метою формування крос-культурної компетентності.

Але, не зважаючи на важливість проблеми діалогу культур, підготовка студентів до міжнародної крос-культурної комунікації поки що зовсім не передбачена навчальними планами ВНЗ України, не забезпечена підручниками, посібниками, методичними матеріалами.

Є нагальна необхідність ввести у навчальні плани ВНЗ культури і мистецтв дисципліну «Діалог культур» з такими розділами «Культура і традиції Польщі» (Угорщини, Чехії, Германії і далі за визначеним переліком).

Робочі програми з іноземної мови доцільно наситити культурологічними компонентами, які б характеризували соціокультурне середовище певної країни, її культуру і національні традиції.

Потребує осучаснення навчальний матеріал з курсів «Історії мистецтв», «Історія музики». Бажано, не порушуючи історично-часової періодизації, більше висвітлювати сучасні тенденції розвитку культури і мистецтв у певній країні.

До оволодіння навичками крос-культурної комунікації треба задіяти освітні можливості всіх гуманітарних курсів, а також навчальні зв'язки на міждисциплінарному рівні.

Для отримання студентами систематизованої і достовірної інформації про зарубіжні країни треба створити спеціальний освітній портал у мережі Інтернет, видавати путівники і довідники.

Потребують підтримки спроби педагогів-новаторів проваджувати креативні форми проведення навчальної роботи: відео уроки, презентації, творчі зустрічі, тематичні конференції тощо.

Таким чином, поєднання традиційних і не традиційних методів роботи з підвищення крос-культурної компетентності студентів допоможуть підготувати таких фахівців, що мають ґрунтовну культурологічну підготовку, обізнані з духовними цінностями різних народів і підготовлені брати участь у діалозі культур.

Висновки і перспективи дослідження. Крос-культурна компетентність є інтерактивним комплексом знань і умінь, які забезпечують здатність до успішної діяльності і є синтезом певних знань, умінь, цінностей, комунікацій щодо міжкультурної взаємодії.

Успішна діяльність у галузі міжкультурної взаємодії залежить від якості теоретичної в практичної підготовки фахівців сфери культури і мистецтва з питань крос-культурної комунікації.

Основні крос-культурні компетенції фахівця культури і мистецтв мають бути сформовані за час навчання у ВНЗ, що потребує внесення відповідних змін у навчальні плани ВНЗ, робочих програмах та змісті навчальних дисциплін для оволодіння студентами крос-культурною компетентністю.

Список використаних джерел:

- 1.Александрова С. А. Проблема крос культурних комунікацій в туризмі / С. А. Александрова // Стратегічні перспективи туристичної та готельно-ресторанної індустрії в Україні: теорія, практика та інновації розвитку : матер. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (31 жовтня 2016р.) / відп. ред. Л. В. Транченко – Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2016. – С.7 – 8.
2. Губа Н. О. Феномен особистісної компетентності у просторі наукового знання / Н. О. Губа, М. О. Кандиба // Психологічні перспективи. – Луцьк, 2010. Випуск 15. – С. 52 – 61.
3. Дідук-Ступ'як Г. І. Формування крос-культурної компетентності студентів-іноземців у процесі вивчення української мови / Г. І. Дідук- Ступ'як // Наукові записки Тернопільського нац.пед.ун-ту ім. Володимира Гнатюка. Серія : педагогіка. – 2015. – №3. – С. 87 – 92.
4. Пальчикова О. О. Крос-культурна компетентність у навчанні української мови як іноземної / О. О. Пальчикова // Філологічні студії. Науковий Вісник Криворізького держ.пед. ун-ту. – 2012. – Вип.8. – С. 319 – 326.
5. Ферапонтов Г. А. Понятійний апарат соціо-кросс-культурного громадянського виховання // Кросс-культурний підхід в науці і освіті : матеріали щорічного семінара. – Випуск 5. – Новосибірськ : НГПУ, 2010. – С. 56–58.
7. Ханас, У. Я. Толерантність як чинник формування ціннісних систем у процесах крос-культурної комунікації / У. Я. Ханас // Грані. – 2015. – №3. – С. 98 – 102.
8. Щетиніна Л. Сутність крос-культурної компетентності: від теорії до практики [Електронний ресурс] / Щетиніна Л., Рудакова С., Кравець О. – Режим доступу : <http://www.m.nauka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s= ua&z=5537>